

KOMMENTTEJA

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan
Kestääkö hyvinvointiyhteiskunta -jaoston keskustelupaperista
ja Leena Ilmolan, John Castin sekä työryhmän tekeillä olevasta raportista

Laatinut: Jukka Hankamäki, FT, filosofi

19.10.2013

”Hyvinvointiyhteiskunta 2030” -työpaperista päätellen tulevaisuusvaliokunta ja sen käyttämät asiantuntijat sekä järjestöt ovat todella huolissaan siitä, miltä Suomi näyttää runsaan viidentoista vuoden kuluttua. Pohdinnan aiheena on, miten luottamus-, universaalisuus- ja vastavuoroisuusperiaate voitaisiin säilyttää yhteiskunnassamme, jossa huoltosuhde heikkenee, talouskasvu hidastuu ja tuotannon sekä hyvinvointipalvelujen tehokkuus sakkaa. Niinpä on laadittu neljä skenaariota vuodelle 2030: ”Markkinoiden maailma”, ”Suuri suomalainen yhteiskunta”, ”Globaalit kiinnitykset” ja ”Säällinen elämä”.

Skenaarioissa toteutuu vanha sananlasku ”kameli on komitean suunnittelema hevonen”. Yksikään skenaarioista ei ole mahdollinen sellaisenaan, ja kaikkiin liittyy sisäisesti ristiriitaisia aineksia, jotka ovat yhtäaikaisesti mahdottomia. Yleensäkin tulevaisuuskuvat ovat kuin Valituista Paloista, joiden jutuissa Kuu piti muuttaa siirtokunnaksi ja Sahara kasvitarihaksi 1960-luvulla. Mikäli yksikin skenaario toteutuisi, siinä olisi ainekset niin suuriin muutoksiin, ettei niitä voitaisi viedä läpi ilman kansalaissodan kaltaisia levottomuuksia.

1. Sosiaaliturvan leikkauslinjasta talousongelmien syiden ratkaisemiseen

Vahvimmin hankkeen motiiveista paistaa päälle huoli taloudesta, kun rahat ovat loppumassa valtiovarainministeriön pöytälaatikoista ja verokirstu huutaa Hoosiannaa. Silmiinpistävä ja yhteistä kaikille skenaarioille on, että ne tähtäävät *kulujen leikkauksiin* ja *valtion sekä kuntien menojen vähentämiseen*. ”Markkinoiden maailma” on Ayn Randin ja Robert Nozickin ihannoima libertaristis-anarkokapitalistinen yövartijavaltio, mutta varsin kovaa on myös ”Säällisen maailman” pumpuli. Yhteistä niille on, että *säästää täytyy* mutta *aste* ja *keinot* vain vaihtelevat.

Käsitykseni mukaan nämä eivät ole ainoat vaihtoehdot. Hankkeen esiteoreettinen ja ennakkoletuksen kaltainen virhe on, että siinä *on hyväksytty toimintaympäristöksi kansainvälisyys ja jäsenyys eurossa sekä Euroopan unionissa*.

Olisi pitänyt ensin pohtia, *mistä* valtiontalouden ja kunnallistalouksien vajeet oikeastaan johtuvat. Huoltosuhteemme heikkeneminen ei sinänsä aiheuta suurta ongelmaa. Myös tuotannon tehokkuus on kohentumassa, eikä eläkeläisten kasvava määrä suoraan aiheuta vääristymiä kysyntään ja kulutukseen, sillä eläkkeellä ollessaan ihmiset eivät kuluta yhtä paljon kuin keski-iässä. Näin ollen työvoimaa ei tarvita entisessä mitassa. Väestörakenteen luonnolliset muutokset eivät käsitykseni mukaan aiheuttaisi mitään taloudellisia ongelmia, jos eläisimme 1970- tai 1980-luvun Suomessa.

Maamme kohtaamat taloudelliset ongelmat johtuvat etupäässä siitä, että olemme jäsenenä eurossa, jonka kautta meiltä on viety itsenäinen rahapolitiikka, toisin sanoen mahdollisuus säädellä valuttamme ulkoista arvoa. Tuotanto lähtee maasta, sillä kysyntää ei voida ylläpitää valuutan ulkoista arvoa säätelemällä. Sen sijaan Ruotsille ja Norjalle on omasta valuutasta ollut suurta hyötyä. Julkisessa sanassa ei olekaan paljoa puhuttu siitä, että Suomen

metsäteollisuuden ongelmat johtuvat nimenomaan itsenäisen rahapolitiikan puuttumisesta, ja siksi myös teollisuus lähtee Suomesta.

Niinpä on peräti ajattelematonta ryhtyä pohtimaan, mistä valtion menoja pitäisi ryhtyä leikkaamaan, kun ongelma on muualla kuin sosiaalikulujen valtavuudessa. On väärin tyypistää ongelmaa pelkäksi käytännölliseksi kysymykseksi siitä, millä keinoilla tuota menojen vähentämistä pitäisi suorittaa ja jättää ongelmien ydin huomiotta.

Jäsenyytemme Euroopan unionissa ja eurossa on maksanut Suomelle miljardeja, kun euron arvo on ollut liian korkealla tasolla esimerkiksi Yhdysvaltain markkinoita ajatellen. EU:n jäsenmaksuun on kaatunut rahaa, ja takaussitoumukset sekä suorat lainat esimerkiksi Kreikalle ovat nielleet varoja, jotka olisi tarvittu suomalaisen yhteiskunnan rakentamiseen.

Itse toivon, että vuoteen 2030 mennessä pääsemme eroon vähintäänkin eurosta ja että myös jäsenyys Euroopan unionissa tyypistyy pelkäksi jäsenyydeksi kulttuurikerhossa. Suomi voi hallita taloudellista globalisaatiota vain taloudellisen itsemääräämisoikeuden kautta. Tämän tuloksena taloutemme saadaan kuiville paljon paremmin kuin kansalaisia kurittavan sisäisen devalvaation tai hyvinvointipalvelujen leikkaamisen kautta, joita kaikissa ehdotuksissa pidetään itsestään selvinä vaihtoehtoina.

2. Skenaarioista eriäviä näkemyksiä

Työpaperin skenaarioita yhdistää se, että niissä katsotaan eliniänodotteen kasvavan kuin joulupukilla, mikä on antanut aiheen puhua eläkeiän nostamisesta. Toinen leimallinen piirre on ajatus, että yksityistäminen joka tapauksessa lisääntyy. Kolmantena seikkana työttömyysturva halutaan ainakin jossain määrin säilyttää (ilmeisesti peläten lopettamisesta koituvia seurauksia). Ja neljänneksi nuorisoa tökitään töihin tai koulutukseen milloin milläkin portfolioilla.

2.1. Eliniän noususta

On ristiriitaista puhua eliniän noususta, sillä se on sidoksissa jo nyt vaikeuksissa olevien julkisten terveyspalvelujen saatavuuteen. Näköpiirissä oleva tuloerojen kasvu saattaisi johtaa eri tuloluokkien elinajanodotteen etäännyttämiseen toisistaan, jolloin ihmisten keskimääräinen elinikä ja työkykyisyys voivat pysyä lähinnä ennallaan. Ei kannata olla etukäteen huolissaan liian pitkistä elämästä.

Toisaalta jos elinikä kasvaakin, sillä ei välttämättä ole hyvinvointia lisäävää vaikutusta, eikä se mahdollista eläkeiän nostoa vaan merkitsee hoitoa tarvitsevien ikäihmisten määrän kasvua. Onkin järjetöntä nostaa eläkeikää vain siksi, että näin vältytään maksamasta eläkkeitä, kun asia kostaantuu nuorison jäädessä vaille töitä ja pudotessa mustaan aukkoon. Tämä on hölmöläisten viltinpidennystä.

2.2. Yksityistämisestä

On toiminnan tehokkuuden kannalta samantekevää, tuotetaanko hyvinvointipalvelut yksityisin vai julkisin voimin, mutta itse kannatan julkisen vallan tuottamia palveluja, sillä on ilmennyt, että suuri osa julkisista palveluista on päätynyt yksityistämisen myötä ulkomaisten firmojen haltuun. Näin verorahat menevät ulkomaisten firmojen hyväksi eivätkä jää rikastuttamaan kansantalouttamme.

2.3. Työttömyysturvan tilalle toimintaan vapauttava perustulo

Työttömyysturvaa pohdittaessa olisi syytä siirtyä työperustaisesta ajattelusta toimintaperustaiseen. Valiokunnan paperissa lausutaan: *”Työ voi koostua monesta ja olla esimerkiksi yhdistelmä palkkatyöstä ja yrittämisestä. Nyt monet etuudet perustuvat palkkatyötuloihin, mikä rajoittaa uusien työmuotojen kehittymistä.”*

Haluaisin itse nähdä, että toimeentulon sitomisesta työhön tai yrittäjyyteen luovuttaisiin ja otettaisiin käyttöön perustulojärjestelmä, joka mahdollistaa myös työ- ja yrittäjätoiminnan ulkopuolella olevan arvotuotannon. Suuri osa arvoista tuotetaan tätä nykyä *toiminnassa, jota ei voida organisoida sen enempää palkkatyöksi kuin yritystoiminnaksikaan*, ja sellaista on esimerkiksi kulttuurialan, kuten kirjailijan, kuvataiteilijan tai säveltäjän työ – tai se kotiäidin tai -isän työ, jota ilman muiden ihmisten työssä käymisen edellytykset romahtaisivat.

On tärkeää, että toiminnassa tuotetaan arvoja. Nythän on olemassa paljon toimintaa, joka tunnustetaan työksi mutta jossa ei tuoteta mitään arvoja tai tuotetaan suorastaan epäarvoja (kuten byrokraatin työssä tarkkailua, valvontaa ja holhousa tai autojen valmistuksessa ilmansaasteita ja kuolonkolareita).

2.4. Sosiaaliturvan leikkauksista asumismenojen leikkaamiseen

Julkisessa sanassa on viime aikoina valiteltu sosiaalikulujen runsautta, ja iltapäivälehdissä esiin nostettiin muuan Tatu, joka saa sosiaalitukea yhteensä 1050 euroa kuukaudessa.

Samalla kun porvarit räähkyvät tukien paljoutta, on syytä muistaa, että suurin osa tuosta summasta, eli noin 700 euroa, kuluu pelkkään vuokraan, eikä käyttöön jää yhtään enempää kuin perusosaan sisältyvä määrä, mikä merkitsee elämää noin kympin päiväbudjetilla!

Jos halutaan lopettaa rahojen kaataminen sosiaaliturvan hornaan, kulukuilu pitäisi tukkia *toisesta päästä*, eli pitäisi saattaa vuokrien hintasääntely voimaan. Olisi mielenkiintoista nähdä, minkälainen poru olisi silloin kapitalistien ja asuntokeinottelijoiden suupielessä, kun he eivät saisikaan kiskurimaisia vuokriaan.

Sosiaaliturvan korkea hintalappu johtuu Suomessa siitä, että maassamme sallitaan keinottelu ihmisten kodeilla. *Asumistuki ja toimeentulotuen asumiseen käytetyt varat ovat suoraa tulonsiirtoa verovaroista rikkaiden pääomanomistajien ja asuntokeinottelijoiden pankkitileille*, ja sosiaalitukia saava vuokralainen on pelkkä väline, jonka kautta yhteiskunnan voimavarojen kierrätys pääomanomistajille tapahtuu.

Mielestäni tähän ongelmaan pitäisi tarttua, jotta sosiaalikuluja saataisiin alennettua, ja ainoa tie siihen on vuokrien hintasääntelyn palauttaminen. Se olisi oikein myös sinänsä: vuokralaisten oikeuksien vahvistamiseksi nykyistä lainsuojatonta tilaa vastaan.

2.5. Tulojen progressiivinen verottaminen on oikeudenmukaista

”Jo nyt” käynnistettävien toimenpiteiden listalla valiokunta ehdottaa, että tuloveropohjaisen verotuksen lisäksi pitäisi saada muita lähteitä.

Itse katson, että tuloverotus on oikeudenmukainen verottamisen muoto. Jos on tuloa, on myös varaa maksaa veroja. Jos taas lisätään kulutusveroja, se johtaa tasaverojärjestelmään ja rasittaa kohtuuttomasti pienituloisia. Perintöveron taas voisi kokonaan poistaa alle 200 000 euron perinnöiltä, sillä se on ideologinen vero, jonka kohteet on jo kertaalleen verotettu.

Verokilpailu on osa globalisaatiota ja rajojen madaltumista, ja se liittyy jäsenyyteemme Euroopan unionissa. Veronmaksajista kilpaileminen on mielestäni erittäin ongelmallinen ja kielteinen asia, ja se johtaa verotuksen harmonisoimiseen EU:ssa.

Suuri ongelma on jo nyt siinä, että Suomen valtio on joutunut madaltamaan yritysten verottamista pitääkseen työnantajat ja työpaikat maassa. Palkansaajat joutuvat maksamaan verot, jotka yrityksiltä jätetään perimättä niiden uhatessa siirtyä verotuksellisesti edullisempiin maihin. EU:n valtioilla on muodollisesti itsenäinen verotus, mutta tosiasiallisesti finanssipoliittinen itsenäisyys on menetetty kauan sitten.

2.6. Maahanmuutolle tiukat rajat ja työperäiselle oleskelulle tarkat perusteet

Valiokunnan paperissa on myös poliittista korrektiutta ilmentävä klisee siitä, että *"hyvinvointipalvelujen avulla saadaan Suomesta entistä houkuttelevampi maa asua – myös ulkomaalaisille"*.

Muun muassa Tanskasta saadut näytöt osoittavat, että valtion budjettiin syntyivät miljardien säästöt, kun valtio alkoi hillitä maahanmuuttoa. Myös Suomessa varsinkin humanitaarinen maahanmuutto on merkinnyt sosiaalikulujen kasvua.

Lähialueilta, kuten Venäjältä ja Virosta, tuleva työvoima puolestaan syö suomalaisten ihmisten työtilaisuuksia ja merkitsee verorasituksen kasvua työttömyyskuluina. Sitä kautta työvoiman tuonti heikentää yrittämisen edellytyksiä, vaikka ulkomainen halpatyövoima näyttääkin lyhyellä tähtäimellä yrityksille edulliselta. Itse en näe tällaisessa politiikassa mitään hyvää.

3. Yhteenveto

Joudun toteamaan, että tässä sitä nyt maksellaan Euroopan unionin ja euron jäsenyydestä koituneita laskuja, joiden vuoksi valtio on korviaan myöten veloissa. Yritysten ja varakkaiden henkilöiden verohelpotukset toteutetaan verottamalla palkansaajia ankarammin, pitämällä oman maamme kansalaisia työttöminä, kerryttämällä syömävelkaa ja tuottamalla alueellista eriarvoisuutta sekä väestökasaukia ja tilanahtautta kasvukeskuksiin, jonne suuntautuu myös ei-toivottua ulkomaista muuttoliikennettä.

Toivon, että yksikään tulevaisuusvaliokunnan paperissa hahmoteltu skenaario ei toteudu vaan että maatamme uhkaava taloudellinen katastrofi voidaan välttää irrottautumalla ongelmien pääasiallisesta aiheuttajasta eli eurosta ja Euroopan unionin taloudellisesta yhteenliittymästä.

Investoinnit sosiaaliturvaan kannattavat aina, sillä ne pitävät yllä tärkeää tuotannon tekijää eli ihmisten hyvinvointia. Lähes jokainen sosiaaliturvaan myönnetty lantti päättyy kotimaiseen kulutukseen lisäten kotimaista työllisyyttä, kun taas varakkaille myönnetty verohelpotukset päätyvät ulkomaisiin tuontihyödykkeisiin tai ulkomaanmatkoihin.

Olisi tärkeää että sosiaaliturvaan sijoitettavat varat myönnettäisiin suoraan ihmisten toimeentuloon perustulon muodossa, eikä niitä käytettäisi sosiaalibyrokraattien virkoihin, joilla on luotu sisäsiistejä suojatyöpaikkoja naissukupuolen edustajille keski-ikäisten miesten ollessa kansalaisista syrjäytyneimpiä.

Ehdotukseni säästötoimiksi

– Irti Euroopan unionista.

Säästö vähintään 300 miljoonaa jäsenmaksurahoja vuodessa.

– Irti eurosta.

Taloudellinen hyöty target-järjestelmän kautta. Vientiteollisuuden elpymisen tuloksena hyöty voi olla useita miljardeja, mahdollisesti jopa toista kymmentä miljardia vuodessa.

– Luovutaan kehitysavusta ja siirrytään kehitysyhteistyöpolitiikkaan.

Säästö noin miljardi euroa vuodessa.

– Tuhannen tulijan kiintiö humanitaariselle maahanmuutolle, ja työperäiselle maahanmuutolle tarkat ehdot sekä työlupa, kuten Yhdysvalloissa.

Säästö kuoriutuu kultamunina vuosien kuluessa.

– Työttömyysturvan osalta olisi tunnustettava ihmisten erot ja siirrettävä työyhteiskunnan ulkopuolella olevat syrjäytyneet sekä yhteiskuntamme huiput, kuten taiteilijat, kirjailijat ja tieteilijät, pois pakollisen työnhaun ja patistelun piiristä sovelletun perustulojärjestelmän piiriin.

Säästää hermoja, aikaa ja rahaa, eikä valtio enää lähetä lapsenvahteja sivistyneistön perään saati aseta sosiaalivirkailijoiden armeijaa lukeneistoa ahdistelemaan.

– Tulevaisuussuunnitelmien teon asemasta eduskunnan jonkin valiokunnan kannattaisi käynnistää selvitys siitä, mitkä ovat eurosta ja Euroopan unionista irtautumisen tarkat taloudelliset, poliittiset ja sosiaaliset vaikutukset.